

Naturvårdsplan

för Hässleholms kommun

Antagen av Miljö- och stadsbyggnadsnämnden 2021-12-15

DIARIENUMMER: BN 2016-1173

ANTAGEN DEN: 2021-12-15 § 145

FASTSTÄLLT AV: MILJÖ- OCH STADSBYGGNADSNÄMNDEN

FÖR REVIDERING ANSVARAR: MILJÖ- OCH STADSBYGGNADSNÄMNDEN

FÖR UPPFÖLJNING ANSVARAR: MILJÖ- OCH STADSBYGGNADSNÄMNDEN

DOKUMENTET GÄLLER FÖR: KOMMUNKONCERNEN

DOKUMENTET ERSÄTTER: NATURVÅRDSPROGRAM FÖR HÄSSLEHOLMS KOMMUN – OMRÅDESBESKRIVNINGAR

OMSLAGSBILD (HELGE Å VID HÖRLINGE, SKEINGESJÖN I BAKGRUNDEN): THOMAS JOHNSSON

UTVECKLAT AV: LARS-ERIK WILLIAMS, JANNE JOHANSSON, MILJÖ- OCH STADSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN

KARTOR: © 2021 MILJÖ- OCH STADSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN, HÄSSLEHOLMS KOMMUN, OCH © LANTMÄTERIET, GEODATASAMVERKAN

Innehåll:

Sammanfattning	s. 5
Bakgrund	s. 6
Områdespresentationer	s. 8
Förändringar sedan naturvårdsprogram 2005	s. 12
Storområden	s. 20
Skyddade områden	s. 24
Riksintresse för naturvård	s. 28
Strandskydd	s. 30
Metodik	s. 32
Ordförklaringar	s. 34
Litteraturlista	s. 36

Bilagor

Bilaga 1. Klass 1 områden	s. 38
Bilaga 2. Klass 1-3 områden	s. 39
Bilaga 3. Storområden med spridningskorridorer	s. 40
Bilaga 4. Klass 1-3 + storområden med spridningskorridorer	s. 41
Bilaga 5. Förändringar sedan naturvårdsprogram 2005	s. 42
Bilaga 6. Natura 2000, naturreservat, biotopskyddsområden, naturvårdsavtal, växt- och djurskyddsområden	s. 43
Bilaga 7. Riksintresse naturvård	s. 44
Bilaga 8. Strandskydd	s. 45
Bilaga 9. Hotade/rödlistade/fridlysta/signal-/indikator-/Natura 2000-arter	s. 46
Bilaga 10. Förteckning över alla klass 1-områden	s. 52

Bild 1. Orren är en karaktärsfågel i kommunens mossar. Tyvärr har den minskat starkt i antal under senare år. Foto: Kurt Arne Johansson

► Sammanfattning

Kommunens naturvårdsstrategi och naturvårdsplan ersätter tillsammans naturvårdsprogrammet från 2005. Naturvårdsstrategin anger kommunens viljeinriktning i naturvårdsfrågor. Naturvårdsplanen utgör framför allt en dokumentation av kommunens naturvärden utanför Hässleholms tätort. Både naturvårdsstrategin och naturvårdsplanen utgör underlag för kommunens översiktsplan.

Samtliga klass 1 områden (högst naturvärden) har återinventerats i samband med naturvårdsplanen. Dessa presenteras i 103 områdespresentationer i en digital karta på kommunens hemsida (naturvårdsplan). I den digitala kartan finns också klass 2 och 3 områden utpekade. Dessa har enbart synats genom studier av flygbilder/ortofoton.

En sammanfattning av förändringar sedan 2005 visar att tjugo nya områden har tillkommit (klass 1-3), de flesta har varit dokumenterade tidigare i grönplaner eller inventeringar. Nio områden har plockats bort, många pga skogsavverkning. Sju områden har fått en högre klassning än 2005, av varierande skäl. Tolv områden har klassats ned, antingen pga att naturvärdena minskat eller att områdena har omvärderats i förhållande till övriga områden. Tjugotre områden har fått en större

gränsjustering sedan 2005, antingen har områdena ökat, minskat eller både och. Skälen till ändringarna är varierande.

I naturvårdsprogrammet fanns nio storområden, dvs större områden med höga naturvärden på landskapsnivå, genom hög förekomst av klass 1-3 områden. Ett storområde har tillkommit i naturvårdsplanen, Lursjöområdet. Ett storområde har modifierats, Finjasjön – Brönnestad – Myrarp, framför allt genom att Finjasjön lagts till området.

Andel skyddad natur i Hässleholms kommun har sammanställts. Strax över 3000 hektar är idag skyddad i Natura 2000, naturreservat, biotopskyddsområden, naturvårdsavtal samt växt- och djurskyddsområden. Detta motsvarar 2,37 % av kommunens landareal. Detta kan jämföras med motsvarande andel i Skåne på 3,6 % och i Sverige på 14,5 %. Hässleholms kommun har en större andel Natura 2000 områden än Skånesnittet, men en betydligt mindre andel naturreservat, trots en stor ökning under de senaste tio åren.

Arbetet med att ta fram en naturvårdsstrategi och en naturvårdsplan för Hässleholms kommun har genomförts i ett LONA-projekt.

► Bakgrund

Hässleholms kommun antog 2005 "Naturvårdsprogram för Hässleholms kommun" i kommunfullmäktige. Programmet består av en programdel och en del med områdesbeskrivningar.

En stor del av arbetet med programmet bestod av att inventera och dokumentera områden med höga naturvärden i kommunen, utanför de större tätorterna. Ca 700 områden dokumenterades och delades upp i klass 1-3, där klass 1 utgör områden med mycket höga naturvärden. Ca 130 områden med klass 1 dokumenterades. Områden på landskapsnivå med många klassade områden nära varandra pekades i programmet ut som så kallade "storområden". I kommunen finns nio sådana storområden. Naturvårdspro-

grammet har utgjort en viktig utgångspunkt för kommunens naturvårdsarbete. Den har också bidragit till delar av kommunens översiktsplan.

Mycket händer med naturen och landskapet på 10-15 år. Det har under en period funnits ett behov av att uppdatera naturvårdsprogrammet. 2017 beviljades kommunen LONA-bidrag för att genomföra projektet "Uppdatering av naturvårdsprogram samt framtagande av naturvårdsstrategi för Hässleholms kommun". För att passa bättre

Bild 2. Möllerödsmeden, i norra delen av Finjasjön, restaurerades 2005-2006. Tidigare såg det idag öppna området ut som det träd- och buskbevuxna området till vänster

in i kommunens strategiska upplägg har namnet naturvårdsprogram ersatts med naturvårdsplan.

Naturvårdsstrategin är framtagen och godkänd av Miljö- och stadsbyggnadsnämnden. Dock väntar den på att bli antagen av kommunfullmäktige. Naturvårdsstrategin presenterar en viljeriktning för kommunen att jobba mot i naturvårdsfrågor. I kommunens tätorter motsvaras denna av en grönstrategi.

Naturvårdsplanen utgör framför allt en dokumentation av vilka naturvärden som finns inom Hässleholms kommun. Den är inget bindande ju-

ridiskt dokument, men utgör ett värdefullt underlag i kommunens planering. Geografiskt omfattas hela kommunen utom Hässleholms tätort. Naturvårdsplanen lyfter också fram förslag på lämpliga områden för kommunala, tätortsnära naturreservat, utanför Hässleholms tätort. Naturvårdsplanen kan också fungera i kommunens marknadsföring.

Naturvårdsplanen kommer inte finnas i upptryckt pappersversion, utan göras tillgänglig digitalt via kommunens hemsida. Naturvårdsplanen har skickats på remiss till kommunens förvaltningar, myndigheter, politiska partier, föreningar och allmänheten.

► Områdespresentationer

Till naturvårdsplanen finns en digital karta med alla klassade områden och storområden utpekade. Till alla klass 1 områden finns en områdespresentation i form av en pdf. I vissa fall omfattar en områdespresentation fler än ett område. Upplägget av områdespresentationerna framgår nedan. Några av de nya klass 2 områdena har också en likadan områdespresentation.

Inledningsfoto – Varje område inleds med ett karakteristiskt foto, vanligen en drönarbild eller ett foto som visar den vanligaste naturtypen i området.

Korta fakta – Här anges kort klass, huvudnaturtyp, objektnummer, areal, församling, by, markägarkategori samt skyddsstatus. Huvudnaturtyperna följer i stort ”Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000”, se kapitlet ”Naturtyper i Hässleholms kommun” i ”Tre naturvårdsstrategier för Hässleholms kommun”.

Områdesbeskrivning – Denna är oftast mer utförlig än den som finns i naturvårdsprogrammet 2005.

Översiktskarta och ortofoto – För varje område visas en översiktskarta för orienteringens skull samt ett ortofoto över området, ofta från 2020, ibland äldre.

Bevarandemotiv – Kort sammanfattning av områdets värde.

Arter i området – Här presenteras ett urval av de arter som påträffats under inventeringen inom detta projekt. Om andra arter nämns, anges var informationen är hämtad. Fynd tidigare än år 2000 anges med årtal.

Hotade/rödlistade/fridlysta/signal-/indikator-/Natura 2000-arter – Uppgifter om artförekomster för dessa kategorier hämtas från Artdatabankens Artportalen samt från ”Arter i området”

ovan. Samtliga förekommande arter i dessa kategorier i alla områden finns listade i bilaga 9. Fynd tidigare än år 2000 anges med årtal.

Rödlistade arter anges med följande kategorier: nära hotad (NT), sårbar (VU), starkt hotad (EN), akut hotad (CR). De tre senare kategorierna hör till hotade arter. 2020 års rödlista används.

Uppgifter om nationellt **fridlysta arter** hämtas från artportalen. Följande fridlysta arter tas inte upp då de är mycket vanligt förekommande och troligen är förbisedda i många områden – vanlig groda, åkergroda, vanlig padda.

Uppgifter om Skogsstyrelsens **signalarter** är hämtade dels från artportalen, dels från Skogsstyrelsens lista över signalarter, daterad 2013-04-15. Signalarterna anges med (S).

Indikatorarter (kärleväxter) för ängs- och betesmarker finns angivna av Jordbruksverket (2003). Här används både grupp 1 (goda indikatorer) och grupp 2 (sannolikt goda indikatorer). Indikatorarterna anges med (i).

Uppgifter för **Natura 2000-arter** hämtas från artportalen ur kategorierna Fågeldirektivets bilaga 1 samt Habitatdirektivets bilaga 2, 4 och 5. Natura 2000-arterna anges med (N2000).

Förändringar sen Naturvårdsprogram 2005 – Här redogörs kort för både kvalitativa och kvantitativa förändringar. Det anges om naturvärdena har ökat eller minskat eller är oför-

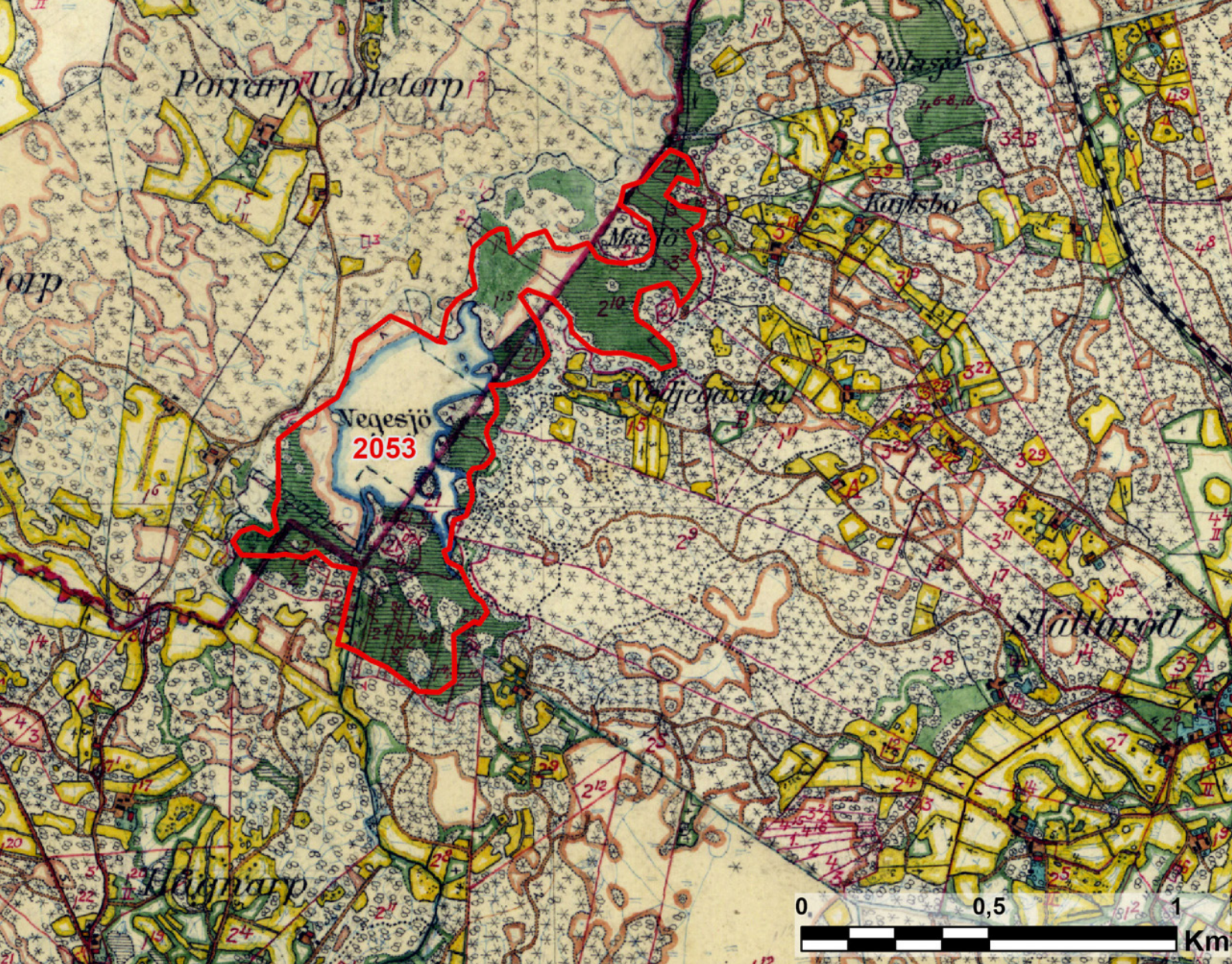

Bild 3. Historiska kartor har varit viktiga i arbetet för att förstå hur tidigare markanvändning har påverkat dagens naturförhållanden. Exemplet ovan visar härads-ekonomiska kartan 1926-34 för område 2053 Vegelesjö. Sedan tidigare sänkning av sjön nyttjas blöta strandområden till sidvallsäng, dvs blöta, årligen översvämmade ängar som producerar hö (gröna områden). Idag håller dessa områden delvis på att växa igen.

ändrade, om områdets utbredning har utökats eller minskats, justerats i mindre omfattning eller inte alls samt om klassningen påverkats. Orsakerna till eventuella förändringar anges.

Markanvändning – historik – Denna aspekt fanns inte med i naturvårdsprogrammet. Den lyfts här fram för att historiska faktorer är mycket viktiga för att förklara varför naturen ser ut som den gör. Till exempel är lång kontinuitet viktigt för att höga naturvärden ska utvecklas. Markhistoriken illustreras med historiska kartor samt beskrivningar.

Skydd och bevarande – Här anges om området eller delar av området omfattas av naturreservat,

Natura 2000, riksintresse för naturvård, växt- och djurskyddsområde, biotopskydd, naturvårdsavtal, naturminne, strandskydd. Med kartillustrationer.

Önskvärd skötsel / Nutida och framtida hot –

Här anges förslag på önskvärda skötselåtgärder för att gynna naturvärdena i områdena. Det står var markägare fritt att tillämpa dessa förslag eller inte.

Utförda inventeringar – Skogsstyrelsens nyckelbiotop- och sumpskogsinventeringar, naturvårdverkets och jordbruksverkets ängs- och hagmark- respektive äng och betesinventering samt länsstyrelsens våtmarksinventering tillhör de inventeringar som anges, även med kartillustrationer.

Behov av inventeringar – Här listas de organismgrupper där det kan antas att det finns förutsättningar att hitta för området ännu ej dokumenterade intressanta arter.

Litteratur – En litteraturlista över material som använts i denna naturvårdsplan, inklusive områdesbeskrivningarna.

Foton – Foton kan förekomma på flera ställen i presentationerna, bla som artillustrationer. De flesta fotona är dock placerade i slutet. Det digitala formatet möjliggör ett betydligt rikare fotomaterial än i naturvårdsprogrammet.

Bild 4. Småsilesbår, en av våra köttätande växter, växer gärna på näringsfattiga högmossar. Foto: Janne Johansson

► Förändringar sedan naturvårdsprogram 2005

Nuvarande klass 1, 2 och 3 områden visas på karta i bilaga 1 och 2. Här sammanfattas förändringar av de klassade områdena i naturvårdsplanen. Vilka områden som tillkommit, tagits bort, klassats upp eller ned eller fått större gränsjusteringar i jämförelse med naturvårdsprogrammet 2005. I bilaga 5 visas dessa områden på kommunkarta. För många områden har gränserna bara justerats i mindre utsträckning. De nämns inte nedan. Kvalitativa förändringar diskuteras också.

Följande 20 områden har tillkommit sen naturvårdsprogrammet 2005:

5001 Ignaberga kalkbrott (klass 1) – kalkbrytning pågick fortfarande i stora delar av området år 2005

5002 Norra Mellby naturreservat (klass 1) – området förbisågs 2005

500301, 500302 Sösdala ädellövskogar (klass 2) – området förbisågs 2005

5004 Göingeåsen Hallarna - Tormestorp (klass 1) – fanns med i grönplan för Hässleholms tätort (2002)

5005 Göingeåsen naturreservat (klass 1) – fanns med i grönplan för Hässleholms tätort (2002)

5006 Göingeåsen norr (klass 2) – fanns med i grönplan för Hässleholms tätort (2002)

5008 Vedhygge (klass 2) – fd norra delen av område 4047, fd Snärjet (klass 1), bildar nu det nya området 5008, då kvarvarande område 4047,

Bild 5. Gamla träd är mycket viktiga för den biologiska mångfalden. Många lavar, mossor, insekter, fåglar och fladdermöss gynnas av dessa. Det skänker också stolthet åt markägaren som gör en naturvårdsinsats genom att spara dessa. Här i område 5004 Göingeåsen Tormestorp. Foto: Janne Johansson

Blåsippeskogen i Lommarp, fortsatt är ett klass 1 område

5009 Finjasjön (klass 1) – hamnade mellan stolar-
na på grönplan för Hässleholms tätort (2002) och
naturvårdsprogrammet, kom aldrig med 2005

5010 Ottarpa bjär (klass 1) – området förbisågs
2005

5011 Hovdala, Äspetskogen (klass 2) – fanns med
i grönplan för Hässleholms tätort (2002)

5012 Hovdala, Äspetskogen (klass 3) – fanns med
i grönplan för Hässleholms tätort (2002)

5013 Lörupsbetet, Hovdala (klass 2) – restaurer-
ades 2005/2006

5014 Sanatorieskogen, Tyringe (klass 1) – om-
råden med i skogsinventering, Tyringe (2012)

5015 Bödkaredalen, Tyringe (klass 2) – områden
med i skogsinventering, Tyringe (2012)

5016 Uggleparken, Tyringe (klass 2) – området
med i skogsinventering, Tyringe (2012)

5017 Bokskog/alkärr norr Tyringe (klass 3) –
områden med i skogsinventering, Tyringe (2012)

5018 Bertes ängar, Vinslöv (klass 2) – områden
fanns med i grönplan för Vinslöv (2004)

5019 Skog NO Furutorpsområdet, Vinslöv
(klass 3) – området fanns med i grönplan för
Vinslöv (2004)

5020 Skog och gräsmark SV ridhus, Vinslöv
(klass 3) – området fanns med i grön-
plan för Vinslöv (2004)

5021 Sandåkra, SJs fd grustag (klass 3) – sandrik,
artrik lokal, området föreslogs av privatperson
i naturvårdsplanens remiss

Följande 9 områden har tagits bort sen natur- vårdsprogrammet 2005:

1140 Johanneshus, bokskog (klass 1, 2005) –
skogsavverkning

1141 Johanneshus, blandskog (klass 1, 2005) –
skogsavverkning

2082 Fredrikdalsskogen (klass 1, 2005) – skogs-
avverkning

240902 Hulshult 2 (klass 1, 2005) – skogsav-
verkning

3309 Mellomsjöns strand (klass 1, 2005) –
skogsavverkning

4059 Snärjet (klass 2, 2005) – bokskogen för-
svunnen pga kalkbrytning

4121 Järseke (klass 2, 2005) – skogsavverkning

4452 Ebbarp – Västra Häglinge (klass 2, 2005)
– delområdena 445201 – 445206 (klass 1-3)
behålls, de finaste områdena betonas därmed mer

4504 Björkeberga (klass 3, 2005) – överlapp-
ningar andra områden, delvis åkermark

Följande 7 områden har klassats upp sen natur- vårdsprogrammet 2005:

2026 Havraljungaån (klass 2, 2005 —> klass 1,
2021) – bedömning idag som en helhet med
område 2012 och 2027

Bild 6. Den 1,6 km långa spången genom alsumpskogen i område 250401, 250402 har tillgängliggjort en svåråtkomlig naturtyp. Foto: Lars-Erik Williams

220403 Tollaskogen (klass 2, 2005 —> klass 1, 2021) – naturreservat sedan 2014

2301 Rammsjön (klass 2, 2005 —> (klass 1, 2021) – bedömning idag som en helhet med intilliggande sjön 2405 Algustorpasjön (klass 1 sedan 2005)

250401, 250402 Finjasjön NV, strandskog och strandbete (klass 2, 2005 —> klass 1, 2021) – restaurering av strandängar i norr och längre söderut efter 2005, död ved i alsumpskog har ökat kraftigt, 1,6 km spång i alsumpskog har ökat tillgängligheten

3086 Malmsjön (klass 3, 2005 —> klass 1, 2021) – bedömning idag som en helhet med område 3087 Vieån, Gundrastorp – Malmsjön

3228 Lursjönäs (klass 2, 2005 —> klass 1, 2021) – bedömning idag som en helhet med område 3041 Lursjön

4050 Nävlinge kyrkoskog (klass 3, 2005 —>

klass 1, 2021) – större delen av området biotopskyddat sedan 2007. Området har utökats i öster och väster samt minskats i norr.

Följande 12 områden har klassats ned sen naturvårdsprogrammet 2005:

1151 Röslöv, bokskog (klass 1, 2005 —> klass 2, 2021) - starka genomgallringar av delar av området har splittrat upp områdets karaktär

2019 Kalven, Kraxasjön (klass 1, 2005 —> klass 2, 2021) – omvärdering, Kraxasjön och dess omgivningar borde undersökas mer, i väntan på det känns det motiverat med klass 2 här

3043 Grepakull mosse (klass 1, 2005 —> klass 2, 2021) – omvärdering, i jämförelse med andra mossar mer motiverat med klass 2

3065 Mölleröd, lövskog (klass 1, 2005 —> klass 2, 2021) – omvärdering, heterogent område, väg skär genom området

3074 Tågarp, sumpskog (klass 1, 2005 → klass 2, 2021) – omvärdering, förhållandevis yngre träd, till delar igenväxningsmark

3224 Gammalstorps mölla, bete (klass 1, 2005 → klass 2, 2021) – omvärdering, trevlig betesmark med bl.a. träd och stenmurar, dock heterogen flora, stora delar tidigare åker

4108 Ullstorp (klass 2, 2005 → klass 3, 2021) – skogsavverkning

4116 Ringelislätts kalkbrott (klass 1, 2005 → klass 3, 2021) – omvärdering, gammalt övergivet kalkbrott, geologiskt och kulturhistoriskt intressant, naturvärdena dock måttliga

4216 Hovdala, SO slottet (klass 1, 2005 → klass 3, 2021) – stor del av ängsmark klipps oftare idag, vilket decimerat bl.a. vildbifaunan pga färre blommande växter

4409 Tranemosse (klass 1, 2005 → klass 3, 2021) – omvärdering, komplext område, mosseområdet har utsatts för påtaglig torvbrytning under gången tid, nyligen återställt grustag i söder

4425 Bosarpsgården (klass 1, 2005 → klass 3, 2021) – gräsmarken, fd sidvallsängen fortsatt utan hävd, vilket orsakat igenväxning av området

4440 Kolstrarp (klass 1, 2005 → klass 3, 2021) – bokföryngring

Följande 23 områden har fått en större gränjustering sen naturvårdsprogrammet 2005:

1031 Hörja, ekskog (klass 1) – betesmarker mitt i området har plockats med, hus och gårdar i området kanter har tagits bort

1032 Bokskog N Hörja skog (klass 2) – området har minskats i norr, pga överlappning med område 1016.

1127 Horröd (klass 1) – halva området har plockats bort pga skogsavverkning

2037 Ubbalt (klass 1) – har utvidgats så att även naturreservatets sydöstra delar ingår

2043 Vittsjön (klass 1) – delområdena 2038

Bild 7. Brunlångöra. Sen naturvårdsprogrammet har kunskapen om den rika fladdermusförekomsten i Hässleholms kommun i allmänhet och Hovdalaområdet i synnerhet ökat markant. På Hovdala har 18 av landets 19 fladdermusarter dokumenterats! Foto: Jens Rydell

(klass 2) och 2039, 2041 och 2042 (klass 1) har plockats bort, kvar blir det sammanfattande området 2043; mindre justeringar mot strandlinjen, speciellt vid Ubbalt

2053 Vegesjö (klass 1) – tre klass 2 områden har införlivats (fd 205301 – 205304), ytterligare våtmarker i anslutning har också tagits med

220602, 220603, 220604 Vinneå (klass 1) – områdena har utvidgats, bla höga naturvärden i sandmark, Vinslövssjön har också tagits med

2302 Möllesjön (klass 1) – har utvidgats och innefattar idag även intilliggande Hornsjön

2409 Hulshult (klass 1) – drygt halva området har plockats bort pga skogsavverkning, kvarvarande område är biotopskyddat

2503 Mölleröds kungsgård (klass 2) – i naturvårdsprogrammet fanns två delområden, 250301 och 250302. Hela 250301 och östra delen av 250302 ligger inom Hässleholms tätorts FÖP-område och har därför plockats bort, området har utvidgats åt norr och väster med betes- och ängsmark

2602 Domänreservat (klass 3) – området har blivit betydligt mindre då stor del nu är med i klass 1 området 5005 Göingeåsen naturreservat

3029 Ubbarp (klass 2) – åkern i norr har plockats bort

3037 Tydingen (klass 1) – ett stort område med blöta marker, sydväst om Tydingen, har plockats med i område 3037

Bild 8. Betesdjur är viktiga för att hålla landskapet öppet, här vid Vieån i område 3083. Foto: Janne Johansson

Bild 9. Restaurering av ekhage, under år 2021, i klass 2-området 1108, Ekhage Myrarp. Röjning av undervegetation lyfter fram de vidkroniga hagmarksekarna. Resultatet blir tilltalande för så väl öga som för biologisk mångfald. Foto: Lars-Erik Williams

3077 Vieån, Verum – Gubbarp (klass 1) – ett stort område i västra delen av 3077, fd östra delen av 3083 har införlivats i område 3077

3083 Vieån, Mölleröd – Verum (klass 1) – Områdena 3089 (Vieåns strand, betesmark vid Mölleröd) och 3090 (Vieån, betesmark vid Verums kyrka) har införlivats i område 3083, samtidigt som östra delen av 3083 numera tillhör område 3077

3227 Ballingslövssjön (klass 1) – området har utvidgats, blöta områden i anslutning till sjön har tagits med

3316 Skeingeborg (klass 1) – området häromkring var rörigt i naturvårdsprogrammet med flera överlappande områden, 3316 innehåller nu stora delar av 4500 Skeingeborg och hela 4509 Ekelyckan, gränserna mot omgivande områden har justerats

3317 Hörlinge ängar (klass 1) – område 3320 Vieån, Gubbarpsbron – Helgeå (klass 1) samt Madagylet har införlivats i 3317

4047 Blåsippeskogen i Lommarp (klass 1) – har minskat dramatiskt från 58 ha till 7 ha, pga skogsavverkning (kallades Snärjet i naturvårdsprogrammet); norra delen bildar nu klass 2 området 5008 Vedhygge

4053 Rammen, Nävlinge (klass 1) – området har minskats i norr och sydost, framför allt pga skogsavverkningar, samtidigt har området utvidgats i väster och öster för helhetens skull

4202 Brönnestadsån/Hovdalaån med omgivning (klass 1) – området har utvidgats i öster och väster

4400 Ballran (klass 1) – de öppna markerna runt om, mest åker, har plockats bort

4405 Sjöviken vid Bosarpasjön (klass 1) – stor areal i väster idag oklassat pga skogsgallringar, de delar av 4406 Vramsån som tidigare låg mitt i området har införlivats i område 4405

Kvalitativa förändringar

Många gånger går det mycket snabbare att förstöra naturvärden än att utveckla nya. Ofta tar det lång tid för arter att etablera sig i för dem nya områden. Det gäller speciellt sällsyntare arter som ofta har en långsam spridningsförmåga. I många av de inventerade områdena har det inte hänt något dramatiskt sedan 2005. Detta behöver inte betyda att naturvärdena står stilla. Tvärtom kan det tex betyda att träden är femton år äldre, död ved kan ha ökat i omfattning, nya arter kan ha etablerat sig.

Exempel på snabbare positiva förändringar är restaureringar. Hörlinge ängars restaurering några år före naturvårdsprogrammet är fortfarande en av kommunens viktigaste genomförda naturvård-såtgärder, där 50 hektar årligen översvämmade ängar röjdes och sedan dess slåttras årligen (om-

råde 3317 Hörlinge ängar). Senare exempel, efter 2005, är restaurering av strandängar i område 250401, 250402, restaurering av slåtteräng i område 4203, restaurering av torrare betesmark i område 5013 och 5018. Se även bild 9.

En anledning att naturvärden bedöms högre är när ny kunskap kommer fram. Ofta sker det vid inventeringar eller observationer av allmänheten. Här har naturkvaliteten inte nödvändigtvis förändrats, bara varit okänd. Ett remarkabelt exempel är inventeringar av fladdermöss på Hovdala. Vid naturvårdsprogrammets tid var här bara 5-6 arter kända. Idag har 18 av Sveriges 19 förekommande fladdermusarter dokumenterats i Hovdalaområdet! Detta är ett exempel på varför det är så viktigt med fortsatta inventeringar i norra Skåne, där många artgrupper fortfarande är undermåligt inventerade.

Bild 10 och 11. Bäckens förbi Hovdala tullkvarn var torrlagd i 90 år innan bäckrestaureringen 2008-2009. Foton: Lars-Erik Williams

► Storområden

Naturområden av klass ett till tre förekommer spridda i hela kommunen. Dock hyser vissa områden fler, större och högre klassade områden än andra delar av kommunen. Sådana större områden, med hög förekomst av klass 1-3 områden pekades ut i naturvårdsprogrammet och fick beteckningen "storområden". Dessa har således höga naturvärden på landskapsnivå. Nio storområden pekades ut. I naturvårdsplanen har ett nytt storområde lagts till, "Lursjöområdet". Ett storområde har modifierats, "Finjasjön – Brönnestad – Myrarp" (tidigare benämnd "Hovdala – Brönnestad – Myrarp").

I naturvårdsprogrammet (2005) fanns inga spridningskorridorer mellan storområden utpekade. Detta har gjorts i naturvårdsplanen. Spridningskorridorerna är schematiskt markerade med raka linjer. Dock är närliggande klassade områden viktiga för spridning av såväl växter, djur som svampar.

Att peka ut storområden kan vara värdefullt i kommunens planering, tex i samband med större infrastrukturprojekt. Storområdena ska dock inte hindra landsbygdsutveckling. Tvärtom kan naturvård och landsbygdsutveckling många gånger gå hand i hand. Storområdena syns i bilaga 3 och 4. Nedan presenteras de tio storområdena kort.

Vieåns dalgång

Vieån med omgivande skyddsvärda naturtyper. Centrala värden är Vieån som rinner i sin naturliga fåra och fuktängar i deltat mellan Vieån och Helgeån. Vieån, mellan Stavshult och Skeingesjön räknas som nationellt särskilt värdefullt vatten, med avseende på naturvärden. Andra värden, i Vieåns dalgång, är betesmark (låglandsgräsmark), äldre ädellövskogar, tidvis översvämmade lövskogar.

Stensmyr – Fäjemyr

Område med kommunens till arealen största högmossar - Stensmyr och Fäje myr. Högmossarna är relativt opåverkade. Här finns även andra typer av skyddsvärda mossar och sjöar, Gårdsjön, Möllesjön och Hornsjön.

Bild 12. Fågeltorn i kanten av Hörlinge ängar, som årligen svämmas över. Området ligger inom storområdet "Vieåns dalgång". Foto: Thomas Johnsson

Bild 13. Fåglasjö, i storområdet "Store damm – Smedeboda". Foto: Thomas Johnsson

Bjærlången – Ubbarp

Område med skyddsvärda betesmarker (låglandsgräsmarker) framförallt, men även med hedbokskogar och sjöar, Västrasjö, Möllerödssjön och Dalsjön.

Lursjöområdet

Detta storområde är nytt i naturvårdsplanen. Lursjön är kommunens finaste badsjö och har samtidigt ett rikt fågelliv. Stora hedbokskogsområden, framför allt norr om Lursjön, men också på halvön Lursjönäs.

Röke å – Hörlingeån – Vedema

Två vattendrag, Rökeån och Hörlingeån, som rinner i sina naturliga fåror och bitvis i raviner. På vissa sträckor finns flera parallella åfåror. Röke å är bedömt som ett nationellt värdefullt vatten med avseende på naturvärden. Både Röke å och Hörlingeån utpekade som nationellt särskilt värdefulla vatten med avseende på fisk. Terrängen kring vattendragen är starkt kuperad med hedbokskogar och äldre hedekskogar. En högmosse, Aggarpa myr, ligger i nordöstra delen.

Almaån

Skyddsvärd vattendragssträcka framförallt mellan Algustorp och Norre Vång, med välutvecklade alsumpskogar, tidvis översvämmade lövskogar och fuktängar. Ån har flera forsande partier och slingrar sig kraftigt. Kungsfiskaren är en karaktärsart som häckar utmed ån. Almaån hyser Sveriges samtliga sju stormusselarter. Almaån är utpekad som nationellt särskilt värdefullt vatten både vad gäller naturvärde och fisk.

Store damm – Smedeboda

Ett område med flikiga sjöar, bla Fåglasjö och Store Damm, där storlom och fiskgjuse häckar. I östra delen ligger naturskogsartade hedbokskogar och en del betade skogar.

Finjasjön – Brönnestad – Myrarp

Område med frodiga blandadellövskogar söder om Finjasjön, alsumpskog vid Finjasjöns nordvästra strand samt hedekskogar och hedbokskogar i sydvästra delen av området. Här finns även betade skogar och betesmarker (låglandsgräsmarker). Brönnestadsån/Hovdalaån rinner slingrande norrut genom östra delen av området.

Bild 14. Kungsfiskaren häckar bland annåt vid Abnaån. Foto: Thomas Johnsson

Den omges bitvis av sluten skog. Ån hyser ett stort bestånd av den hotade flodpärlmusslan och bäcköring. Storumrådet har utökats med Finjasjön i norr. I väster har den norra gränsen förskjutits något söderut i samband med att två klass 1 områden plockats bort.

Nävlingeåsens nordsluttning – Vinneå

Nävlingeåsens nordsluttning är kalkpåverkad i de nedre delarna och det är bitvis mycket blött. Skogarna där är frodiga med ängsbokskog och al- och asksumpskog. Vinneå rinner till stora delar i sin naturliga fåra, och omges av alsumpskogar. Nere på Vinslövsslätten ligger rikkärret Åraslövs mosse. Uppe på åsen finns ett antal betesmarker (låglandsgräsmarker).

Häglinge - Bosarpasjön

Välbevarat kulturlandskap med många betesmarker (låglandsgräsmarker). En stor bruten högmosse, Store mosse, omgiven av lövskog. En stor sjö högt upp i avrinningsområdet, Bosarpasjön, med hög vattenkvalitet och ängsbokskog, hedbokskog och alsumpskog i omgivningarna.

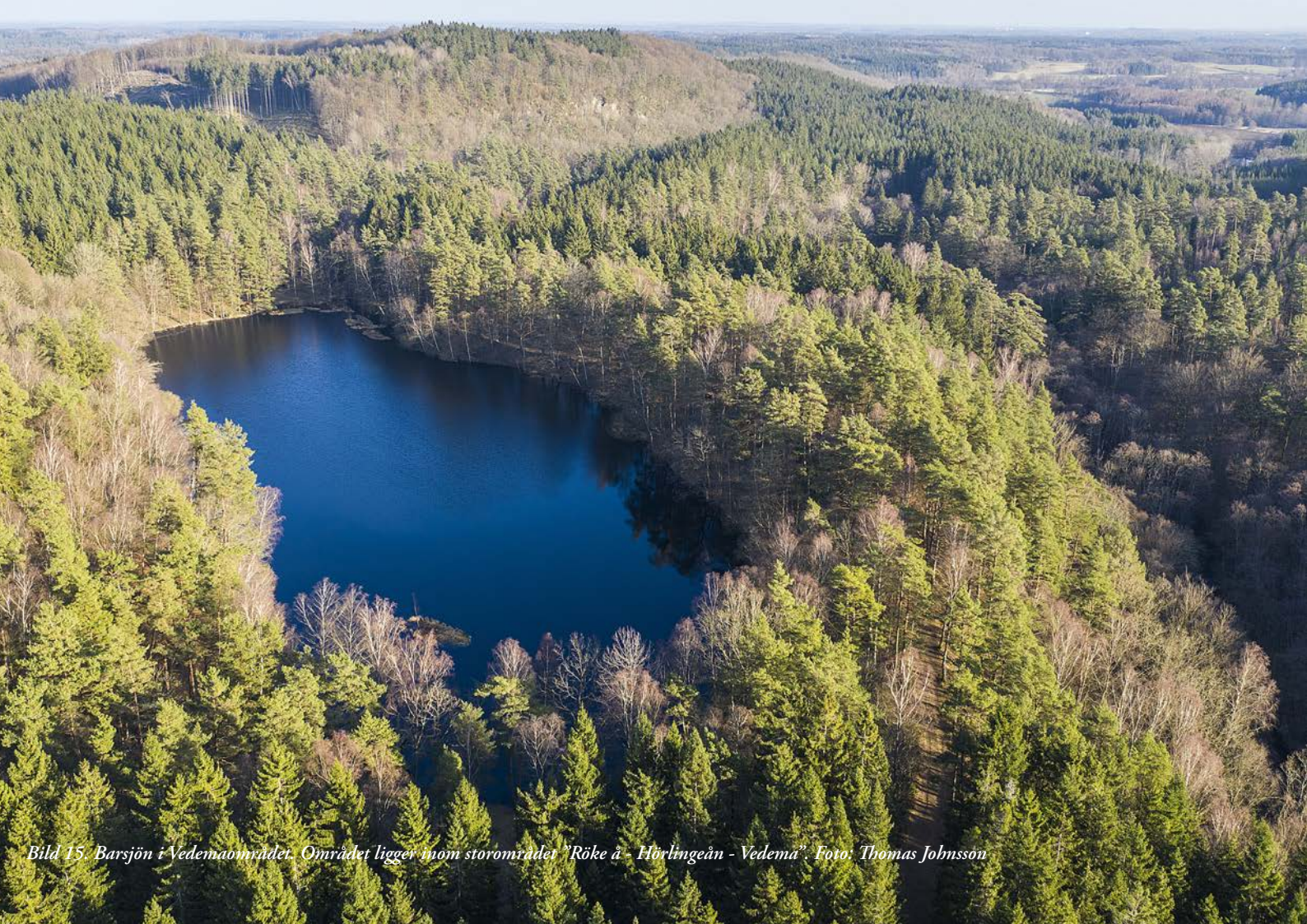

Bild 15. Barsjön i Vedemaområdet. Området ligger inom storområdet "Röke å - Hörlingeån - Vedema". Foto: Thomas Johnsson

Bild 16. Inom storområdet "Härlinge - Bosarpsjön" finns ett flertal områden med vulkanrester i form av basaltkupper. En av de finaste ligger inom klass 1-området 4455 Ynglingarum. Foto: Lars-Erik Williams

► Skyddade områden

Till permanent skyddade områden räknas nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden (äldre skyddsform), biotopskyddsområden samt Natura 2000 områden. Naturvårdsavtal är ett tidsbestämt skydd, ofta 50 år. Växt- och djurskyddsområden handlar ofta om beträdnadsförbud under delar av året, tex i form av fågelskyddsområden. Naturminnen omfattar mycket små områden som tex enskilda träd. I Hässleholms kommun finns alla ovanstående skydd utom nationalpark och naturvårdsområden.

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden i hela EU. Dessa områden innehåller arter eller naturtyper som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv. I Hässleholms kommun finns 20 Natura 2000 områden med en sammanlagd areal på 1935,7 hektar. Detta motsvarar en andel av Hässleholms kommuns landareal på 1,52 %. För hela Skåne var andelen 0,9 % år 2019 (SCB,

2020). Årtalen inom parentes anger när de beslutades av Sveriges regering. Natura 2000 områdena visas på karta i bilaga 6. De största områdena utgörs av mossar. Länsstyrelsen Skåne skriver på sin hemsida: ”Vi har dessutom ett särskilt stort ansvar att bevara Skånes högmossar, då många av de kvarvarande högmossar som finns i resten av Europa är mer eller mindre förstörda av exploatering.”

Bild 17. Steusmyr, ett av kommunens fina Natura 2000 områden. Foto: Thomas Johnsson

*Bild 18. De betade sluttningarna i Verums naturreservat ligger vackert nedanför Verums kyrka. Viscan svämmar årligen över maderna intill (Natura 2000).
Foto: Thomas Johnsson*

- Ubbalt (1995), 81,4 ha
- Åraslövs mosse (1997), 63,4 ha
- Bjärnum (1998), 8,3 ha
- Västra Malshult (2000), 55,1 ha totalt, varav 23,2 ha i Hässleholms kommun
- Stensmyr (2001), 341,4 ha totalt, varav 231,0 ha i Hässleholms kommun
- Fäjemyr (2002), 310,5 ha
- Hörlinge ängar (2002), 106,2 ha
- Maglö ekar (2002), 2,5 ha
- Mölleröd (2002), 3,1 ha
- Skeingeborg (2002), 3,1 ha
- Skeingesjön (2002), 276,1 ha totalt, varav 176,4 ha i Hässleholms kommun
- Store mosse (2002), 323,6 ha
- Verum (2002), 8,0 ha
- Värsjön (2002), 275,9 ha totalt, varav 29,5 ha i Hässleholms kommun
- Vejshulta myr (2003), 100,7 ha
- Angsholmasjön (2004), 9,1 ha
- Brantaberg-Oreberg (2020), 15,1 ha
- Grottorna vid Ignaberga (2020), 0,1 ha
- Göingeåsen (2020), 185,4 ha
- Hovdala (2020), 255,1 ha

Naturreservat

Naturreservat kan bildas av länsstyrelsen eller kommunen. I Hässleholms kommun finns 14 naturreservat, samtliga statligt inrättade. Samtliga förvaltas av länsstyrelsen utom Ubbalt, vilket förvaltas av Hässleholms kommun. Årtalen inom parentes anger när de beslutades. Den sammanlagda arealen av naturreservaten är 676,0 hektar. Detta motsvarar en andel av Hässleholms kommuns landareal på 0,53 %. För hela Skåne var andelen 3 % år 2019 (SCB, 2020). Naturreservaten visas på karta i bilaga 6.

- Maglö ekar (1976, utvidgat 2012), 11,7 ha
- Ubbalt (1977, utvidgat 2015), 88,6 ha
- Åraslövs mosse (2001, utvidgat 2020), 81,5 ha
- Gulastorp (2011), 18,6 ha
- Göingeåsen (2012, utvidgat 2020), 235,1 ha
- Tollaskogen (2014), 87,6 ha
- Isakstorp (2015), 15,2 ha
- Lur (2015), 20,8 ha
- Verum (2015), 16,4 ha
- Lunden (2017), 8,9 ha
- Norra Mellby (2017), 15,1 ha

► Skyddade områden

- Östra Ejaröd (2017), 14,7 ha
- Brantaberg-Oreberget (2019), 38,0 ha
- Linderödsåsens nordsluttning (2020), 365,6 ha, varav 23,8 ha inom Hässleholms kommun

Biotopskyddsområden

Det finns två olika former av biotopskydd. Den ena innebär ett generellt skydd av följande biotoper i jordbrukslandskapet: allé, källa med omgivande våtmark, odlingsröse, pilevall, småvatten och våtmark, stenmur samt åkerholme. Den andra formen av biotopskydd gäller enskilda utpekade områden. Dessa får beslutas av länsstyrelsen, Skogsstyrelsen eller en kommun.

Enligt SCB (2020) fanns det 2019-12-31, 131 st biotopskyddade områden i Hässleholms kommun med en sammanlagd areal på 246 hektar. Detta motsvarar en andel av Hässleholms kommuns landareal på 0,19 %. Biotopskyddsområdena visas på karta i bilaga 6.

Naturvårdsavtal

Naturvårdsavtal är ett tidsbestämt skydd (ofta 50 år), upprättat genom avtal mellan markägare och myndigheter. I Hässleholms kommun finns 37

områden med naturvårdsavtal (1997-2018) med en sammanlagd areal på 246 hektar. Detta motsvarar en andel av Hässleholms kommuns landareal på 0,19 %. Områden med naturvårdsavtal visas på karta i bilaga 6.

Växt- och djurskyddsområden

Växt- och djurskyddsområden är enklare att bilda än naturreservat. Ofta handlar det om beträdnadsförbud under del av året. Fågelskyddsområden är vanliga exempel. Växt- och djurskyddsområden påverkar inte markanvändningen. I Hässleholms kommun finns 6 växt- och djurskyddsområden med en sammanlagd areal på 272,8 hektar. Detta motsvarar en andel av Hässleholms kommuns landareal på 0,21 %. Områden med naturvårdsavtal visas på karta i bilaga 6.

- Lillsjön (1966), 36 ha
- Svenstorpssjön (1966), 31 ha
- Finjasjön (1976), 0,8 ha (två öar)
- Vieåns nedre lopp (1982), 14 ha
- Store damm (1990), 164 ha
- Fåglasjö (1993, utökades 2010), 27 ha

Bild 19. Vieån, som här slingrar sig fram i område 3077, öster om Verum, utgör ett fågelskyddsområde, sedan 1982. Här är det förbjudet för allmänheten att färdas eller vistas i åsträckan under perioden 15 mars – 30 juni, häckningsperiod för många fåglar. Foto: Thomas Johnsson

Naturminnen

Naturminnen omfattar ofta mycket små områden. Det kan vara jätteekar, trädgrupper, flyttblock och jättegrytor. Många beslut togs för ganska länge sedan. I Hässleholms kommun finns åtta naturminnen. Naturminnena är för små för att kunna ses på en kommunkarta. Det finns anledning för länsstyrelsen att se över dessa naturminnen då inte alla värden finns kvar.

- Byasken, Ballingslöv (1922)
- Sju träd (numera två), Göingeholms gård (1926)
- Klövehallar, St. Öllstorps skog (1928)
- Sju planteboke, St. Öllstorps skog (1928)
- En ek, Kälkarp (1938)
- En alm, Lommarp (1955)
- Sparreken, Jeppatorp (1955)
- Sju tallar, Ballingslöv (1987)

Andel skyddade områden

Av Sveriges hela land- och sötvattensareal är 14,5 procent formellt skyddad (nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddsområden, nationalstadspark, Natura 2000, naturvårdsavtal). I Skåne är motsvarande siffra för landareal 3,6 % (nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddsområden) (SCB,2020).

Även om man räknar på lite olika sätt ligger Hässleholms kommun således under snittsiffrorna i Skåne och mycket under de nationella siffrorna. De skånska kommuner som har högst andel skyddad areal (andel av landyta) är Lund (18,4%), Höganäs (12,0%), Båstad (10,4%), Vellinge (10,9%), Ystad (8,4%), Tomelilla (8,0%) (SCB,2020). Ovanstående siffror visar på behovet av ökat skydd inom Hässleholms kommun. Här kan kommunen bidra genom att bilda kommunala naturreservat, se tidigare kapitel.

Förutom ovanstående formella skydd avsätter många markägare skogsareal på frivillig väg. Vid certifiering av skog är detta ett krav. Gröna skogsbruksplaner innehåller kategorierna ”natur orörd” (NO) och ”natur skötsel” (NS). Tyvärr finns ingen arealuppgift för frivilliga avsättningar för Hässleholms kommun. Skogsstyrelsens statistik anger för 2020 att 24 100 hektar var skyddat genom frivilliga avsättningar i Skåne. LRF har angett att detta motsvarar knappt 7 procent av den produktiva skogsarealen i Skåne. Om genomsnittet skulle gälla för Hässleholms kommun så omfattas minst 5 000 hektar av detta frivilliga skydd (LRF:s remissvar för naturvårdsplanen). Även om frivillig avsättning av skog inte innebär ett garanterat skydd på lång sikt är det ett viktigt komplement till formella skydd.

Summering av ovanstående skydd:

	Antal	Areal (ha)	Andel (%)
Natura 2000	20	1935,7	1,52
Naturreservat	14	676,0	0,53
Biotopskyddsområden (-2019)	131	246	0,19
Naturvårdsavtal (1997-2018)	37	246	0,19
Växt- och djurskyddsområden	6	272,8	0,21
Överlappning		-371,9	-0,29
Summa		3004,6	2,37

► Riksintresse för naturvård

Enligt miljöbalken ska områden av riksintresse för naturvård skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Dessa bestämmelser gäller dock enbart vid prövning av exploateringsföretag vid ändrad markanvändning. För pågående markanvändning, tex jord- och skogsbruk har bestämmelserna enbart en rådgivande funktion. Av denna anledning brukar inte riksintressen för naturvård räknas in bland skyddade områden, på samma sätt som ovan kategorier.

I Hässleholms kommun finns tolv områden av riksintresse för naturvård, samtliga beslut togs år 2000, se karta i bilaga 7:

- Bröna myr (339 ha)
- Hörlinge ängar, Vieån, Ubbalt (2 543 ha, varav delar i Osby kommun)
- Vär sjön (280 ha, varav huvuddelen i Örkeljunga kommun)
- Stensmyr – Vejshulta myr (1 543 ha, varav delar i Örkeljunga kommun)

- Fäjemyr (668 ha)
- Tykarpsgrottan (4 ha)
- Åraslövs mosse (63 ha)
- Ringelislätt (3 ha)
- Odlingslandskap på Linderödsåsen, bla delomr.
- Ella (5 052 ha, varav endast 1 ha i Hässleholms kommun)
- Lönnebjär (27 ha)
- Lunden (20 ha)
- Ballran (4 ha)

Bild 20. Kärnkipp är en av de orkidärter som växer på Åraslövs mosse. Foto: Janne Johansson

Bild 21. Årslövs mosse omfattas av såväl naturreservat, Natura 2000 som riksintresse för naturvård. Foto: Thomas Johnsson

► Strandskydd

I miljöbalken 7 kap. 13§ står det att *”Strandskyddet gäller vid havet och vid insjöar och vattendrag. Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden, och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.”*

Bild 22. Stora delar av Stora damm har ett utvidgat strandskydd på upp till 300 meter. Foto: Thomas Johansson

I större delen av Sverige gäller strandskyddet generellt 100 meter från strandlinjen. I Skåne har dock strandskyddet plockats bort på vissa ställen och utökats på andra. Strandskyddet gäller här inom utpekade områden, se bilaga 8. Att så mycket stränder är tillgängliga för allmänheten i Sverige och Skåne är ovanligt i ett europeiskt perspektiv.

Åtgärder inom jord- och skogsbruk berörs dock inte av strandskyddet. Strandskyddet har därmed en annan karaktär och brukar därför inte räknas till ovanstående skyddade områden.

► Metodik

Tyngdpunkten i projektet har legat på områden med de högsta naturvärdena i kommunen, dvs klass 1 områdena. Samtliga klass 1 områden har återinventerats i fält. Över 120 områden har besökts. Vid inventeringen noterades ekologiska strukturer, naturtyper och kärlväxter. Intressanta fågelarter noterades också. Områdena dokumenterades med många foton. Ca en tredjedel av områdena har också fotograferats från luften med hjälp av drönare. Fokus lades också på att se på eventuella förändringar sedan 2005.

Ett stort fokus har också lagts på områdenas historiska bakgrund. Lantmäteriets historiska kartor har gått igenom och beskrivningar utifrån dessa har utförts. Här har också ett samarbete med Högskolan Kristianstad ägt rum. Studenter på landskapsvetarprogrammet har hjälpt till med att färdigställa många historiska kartor. Ortofoton (flygbilder) från olika år har också studerats inom projektet.

Uppgifter om sällsynta växt-, djur- och svamparter har framför allt hämtats från Artdatabankens artportal, se närmare under Hotade/rödlistade/fridlysta/signal-/indikator-/Natura 2000-arter i kapitlet Områdespresentationer.

Utifrån ovanstående information har, där så varit befogat, områdesgränser justerats, klassningar ändrats samt i vissa fall har områden plockats bort helt.

Klass 1 har mycket höga naturvärden
Klass 2 har höga naturvärden
Klass 3 har vissa naturvärden

Klassningen i klass 1-3 har bedömts med ett helhetsperspektiv där naturmiljöernas strukturer som olikåldrighet bland trädskiktet, förekomst av gamla träd och död ved varit viktiga, liksom artinnehåll (fler sällsynta arter ger högre värden) och historisk kontinuitet. Geologiska värden (ravin, rasbrant, basaltkupp, rullstensås) liksom kulturspår (tex fågata, kvarnar, stenbroar, fornlämningar) har höjt värdena. Även rekreationsmöjligheter

och bullerfrånvaro har haft positiv inverkan på helhetsbedömningen, medan ingrepp som tex markdräneringar, torvtäkter och gödselpåverkan dragit ned betyget. När det gäller vattendrag har forsar, fall och meandringar påverkat positivt, medan vandringshinder påverkat negativt.

Förutom områden i Naturvårdsprogrammet 2005 har även de delar av grönplan för Hässleholms tätort (2002) som hamnat utanför den fördjupade översiktsplanen för Hässleholms tätort (2020) utvärderats och lämpliga områden inventerats. Även områden som pekats ut i grönplan för Vinslöv (2004) samt ingått i skogsinventering för Tyringe (Malmqvist, 2012), har inordnats i naturvårdsplanens klassningar, där så har ansetts befogat. I ovanstående områden har både klass 1, 2 och 3 områden tillkommit.

Klass 2 och 3 områden i naturvårdsprogrammet (2005) har av tidsskäl inte fältinventerats. Dessa har istället granskats med hjälp av ortofoton (flygfoton). Då dessa är av betydligt högre kvalitet idag än det underlag som användes för naturvårdsprogrammet (svartvita ortofoton från 2000) så har vissa justeringar av gränser kunnat göras utifrån detta material. Vissa områden har också plockats bort. För beskrivning av klass 2- och 3-objekt hänvisas till databas framtagna i samband med naturvårdsprogrammet 2005.

En översyn över kommunens så kallade storområden har gjorts. Dessa har delvis justerats och kompletterats, se kapitlet Storområden. När det

gäller gränsdragning av storområden har klass 1-områden varit mest styrande, dock har även klass 2- och 3-områden haft viss påverkan där de är tätt förekommande.

Där naturvärden tydligt delas mellan två kommuner har klassade områden markerats även utanför Hässleholms kommun. Detta för att visa just det faktum att naturvärdena inte slutar vid gränsen och att man får en bättre uppfattning om helhetsperspektivet. Då endast en mindre del av ett större område ligger inom Hässleholms kommun har dock gränsen för det klassade området dragits vid kommungränsen, som tex för område 2307 (Värsjön). Även storområden går, med samma resonemang, ibland utanför kommungränserna.

Alla klassade områden (1-3), storområden och föreslagna kommunala tätortsnära naturreservat har

lagts in i kommunens kartportal (naturvårdsplan). Alla klass 1 områden har en områdespresentation vilka ligger som en pdf och är åtkomliga via den digitala kartan.

Hässleholms kommun arrangerade 2017 dialogmöten i Sösdala, Tytinge, Hästveda, Vittsjö, Bjärnum och Vinslöv. Vid dessa dialogmöten har information om den pågående uppdateringen av naturvårdsplanen presenterats och besökande har enskilt haft möjlighet till diskussioner om denna.

Följande personer har arbetat med att ta fram naturvårdsplanen:

- Lars-Erik Williams, projektledare, ekolog, Hässleholms kommun
- Janne Johansson, biolog, timanställd, Hässleholms kommun
- Anna Lindqvist, GIS-ingenjör, Hässleholms kommun

Bild 23. Frost och dimma över Finjasjön och Hovdala. Foto: Lars-Erik Williams

► Ordförklaringar

Dystrof sjö – brunvattensjö, humös sjö, vattnet brunfärgat av humuspartiklar.

Eutrof sjö – näringsrik sjö

Hårdvall – torr ängsmark

Hävda - att hävda ängs- och hagmarker innebär att årligen skörda växtligheten. Ängar hävdas genom att slås med skärande redskap som lie eller slåtterskär. Hagar hävdas med hjälp av betesdjur.

Högstubbe – stående, död trädstam

Indikatorart – växt- eller djurart som påvisar vissa förhållanden, tex att marken är kalkrik, att marken betats under lång tid, att marken är näringsfattig, mm.

Inmark – marker närmast byn i de oskiftade byarna, bestod främst av åkrar och ängar.

Låga – liggande, död trädstam

Mesotrof sjö – måttligt näringsrik sjö

Natura 2000 – Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden i hela EU. Dessa områden innehåller arter eller naturtyper som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv.

Naturvårdsavtal – Naturvårdsavtal är ett tidsbestämt skydd (ofta 50 år), upprättat genom avtal mellan markägare och myndigheter.

Bild 24. Död ved är viktigt för biologisk mångfald. Liggande döda stammar (lågor) samt stående döda träd i form av torrakor och högstubbar, bryser delvis olika organismer. Här i område 1127 Horröd. Foto: Janne Johansson

Bild 25. Havsörn är ett exempel på en rödlistad art som har etablerat sig vid Finjasjön på senare år. Foto: Thomas Johnsson

Nyckelbiotop – ett område i skogen som i och med sina höga naturvärden har en mycket stor betydelse för skogens växter och djur. I en nyckelbiotop kan det finnas hotade eller sällsynta arter som behöver området för sin överlevnad.

Oligotrof sjö – näringsfattig sjö

Ortofoto – en produkt med skalriktiga flygbildsmosaiker som täcker hela landet.

Rödlistad art – art som har en osäker framtida överlevnad. Den svenska rödlistan är en lista över arter och deras hotstatus i Sverige. Den baseras på en bedömning av enskilda arters risk att dö ut från landet.

Sidvall – fuktig ängsmark

Signalart – en art som indikerar skyddsvärda naturmiljöer

Skifte – jordreformer huvudsakligen under 1800-talet, tex storskifte, enskifte, laga skifte

Storområde – större område med höga naturvärden på landskapsnivå, genom hög förekomst av klass 1-3 områden (egen definition)

Torraka – stående dött, helt träd

Utmark – området utanför de oskiftade byarnas inmarker, här betade husdjuren. Inmark och utmark skildes åt genom stängsel.

► Litteraturlista

Göingebygdens Biologiska Förening (GBF).
2016. Naturguide Hässleholm, 52 pärlor.

Hässleholms kommun. 2000. Sjöanvändningsplan.

Hässleholms kommun, Stadsbyggnadskontoret.
2002. Grönplan för park- och naturområden i Hässleholms tätort.

Johnmark, Johan. 2015. Skötselplan för naturreservatet Verum. Länsstyrelsen Skåne.

Jordbruksverket. 2003. Indikatorarter – metodutveckling för nationell övervakning av biologisk mångfald i ängs- och betesmarker. Jordbruksverket, Rapport 2003:1.

Länsstyrelsen i Kristianstads län. 1983. Myrar i Kristianstads län.

Länsstyrelsen Skåne. 2012. Djur- och växtskyddsområden i Skåne län.

Malmqvist, A. 2012. Inventering, naturvärdesbedömning och skyddsvärda lavar. Skogar i Tyringe. Hässleholms kommun/Naturcentrum AB.

Naturvårdsverket. 2007. Myrskyddsplan för Sverige. Delrapport – objekt i Götaland. Rapport 5670.

Olsson, K.-A. m.fl. (red.) 2003. Floran i Skåne. Vegetation och utflyktsmål. Lund.

Skogsstyrelsen. 2013-04-15. Signalarter. (Lista över signalarter. Tar upp kärlväxter, mossor, lavar, svampar, insekter.)

SCB. 2020. Skyddad natur 2019-12-31. Sveriges officiella statistik, Statistiska meddelanden, MI 41 SM 2001.

Hässleholms kommun, Stadsbyggnadskontoret.
2004. Grönplan för park- och naturområden i Vinslövs tätort. Underlag till översiktsplan.

Hässleholms kommun. 2005. Naturvårdsprogram för Hässleholms kommun.

Hässleholms kommun, Stadsbyggnadskontoret.
2018. Framtidsplan för Hässleholms stad. För-
djupning av Hässleholms kommuns kommuntäckande översiktsplan.

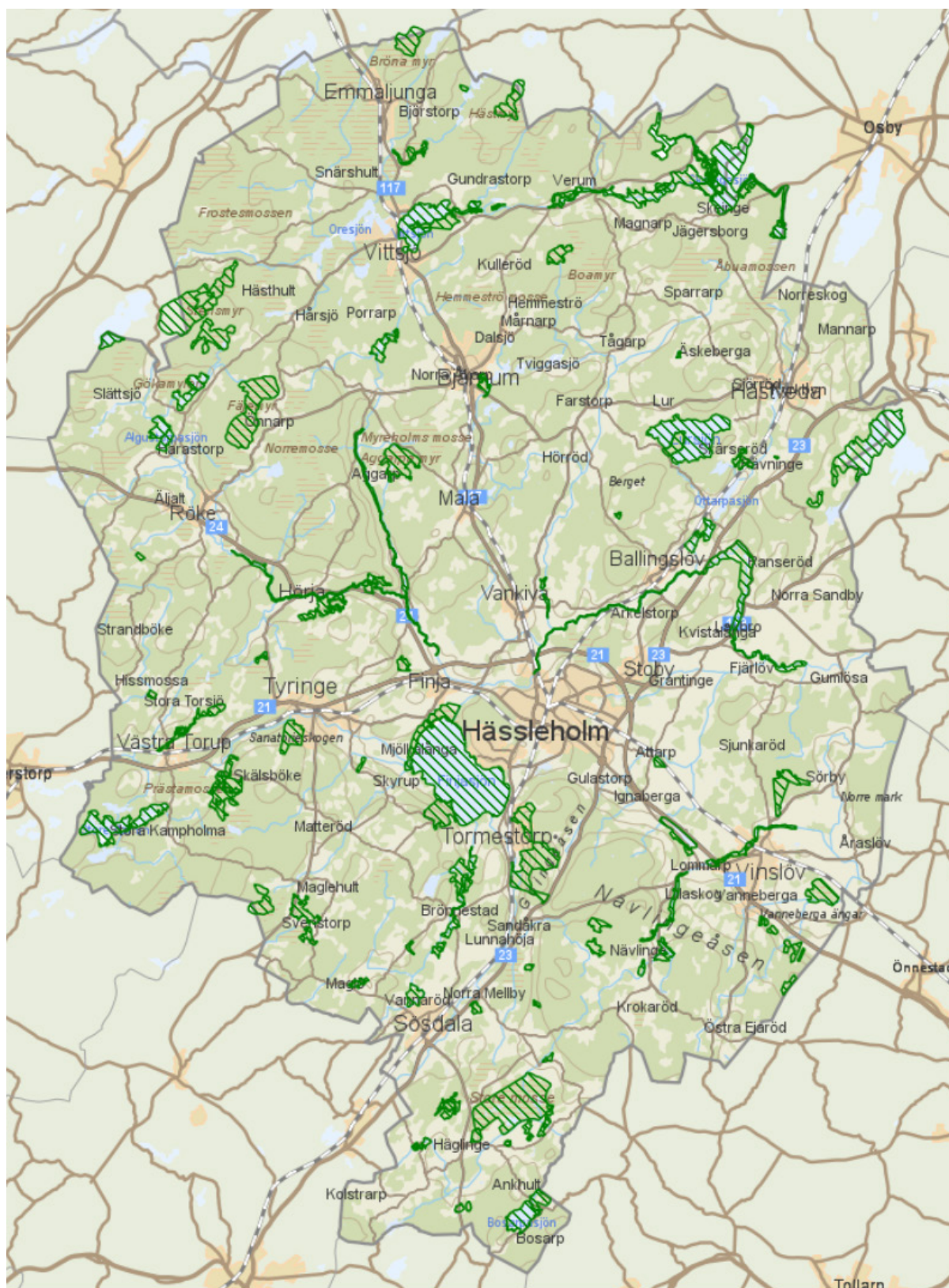

Bild 26. Ängsmetallvinge på åkervädd. Foto: Janne Jobansson

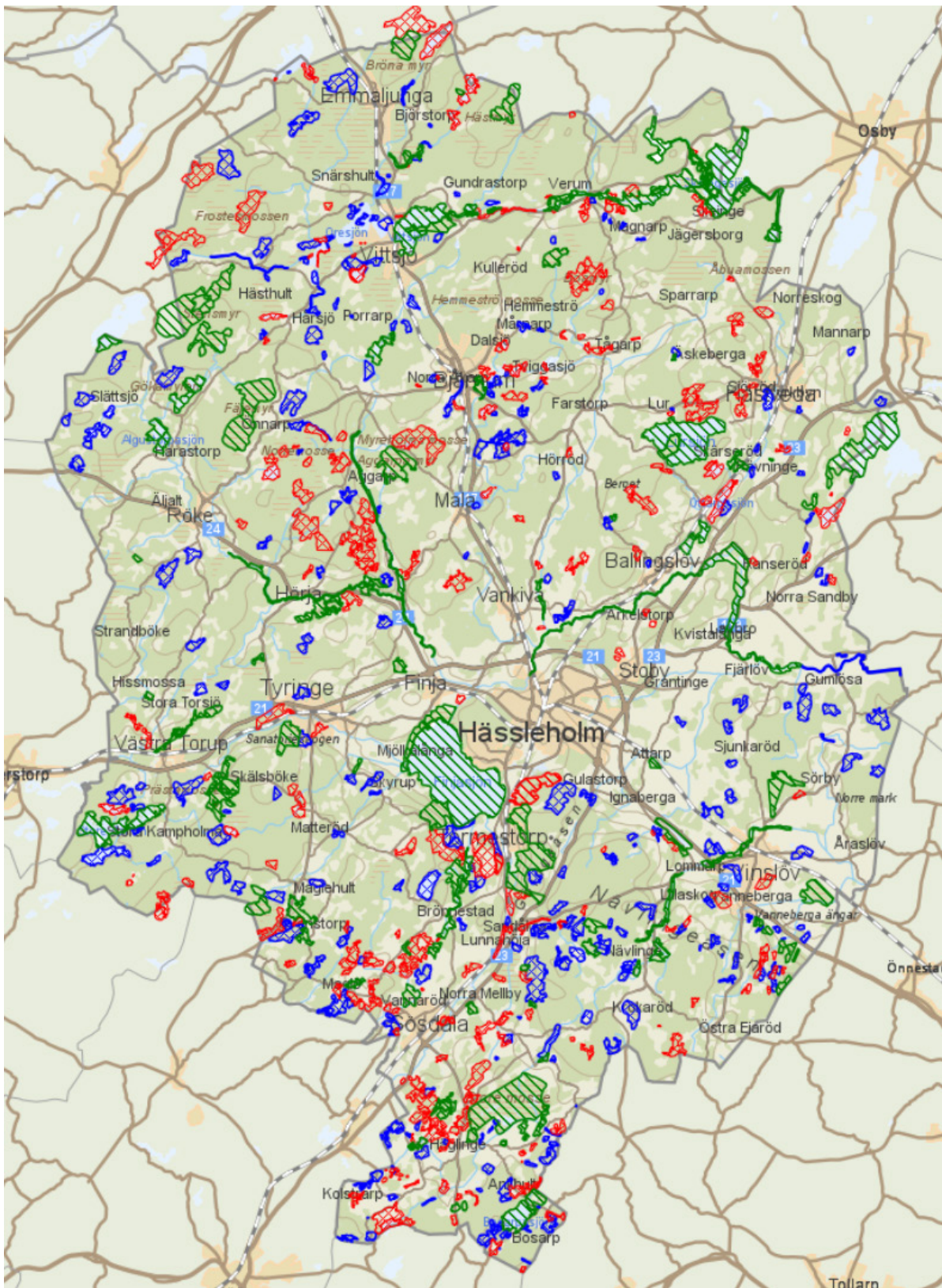

Bild 27. Grönvit nattviol. Foto: Thomas Johnsson

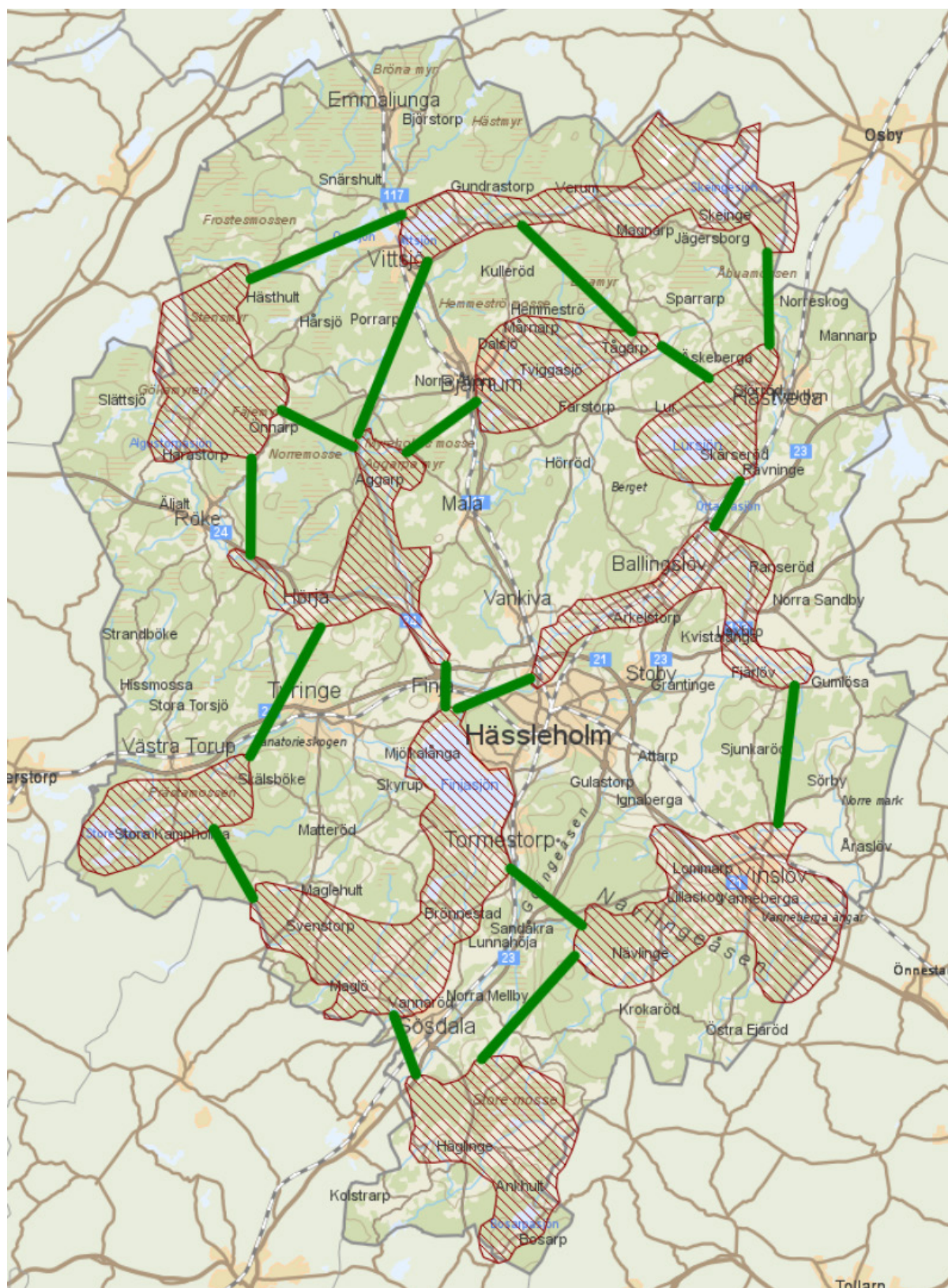
► Bilagor

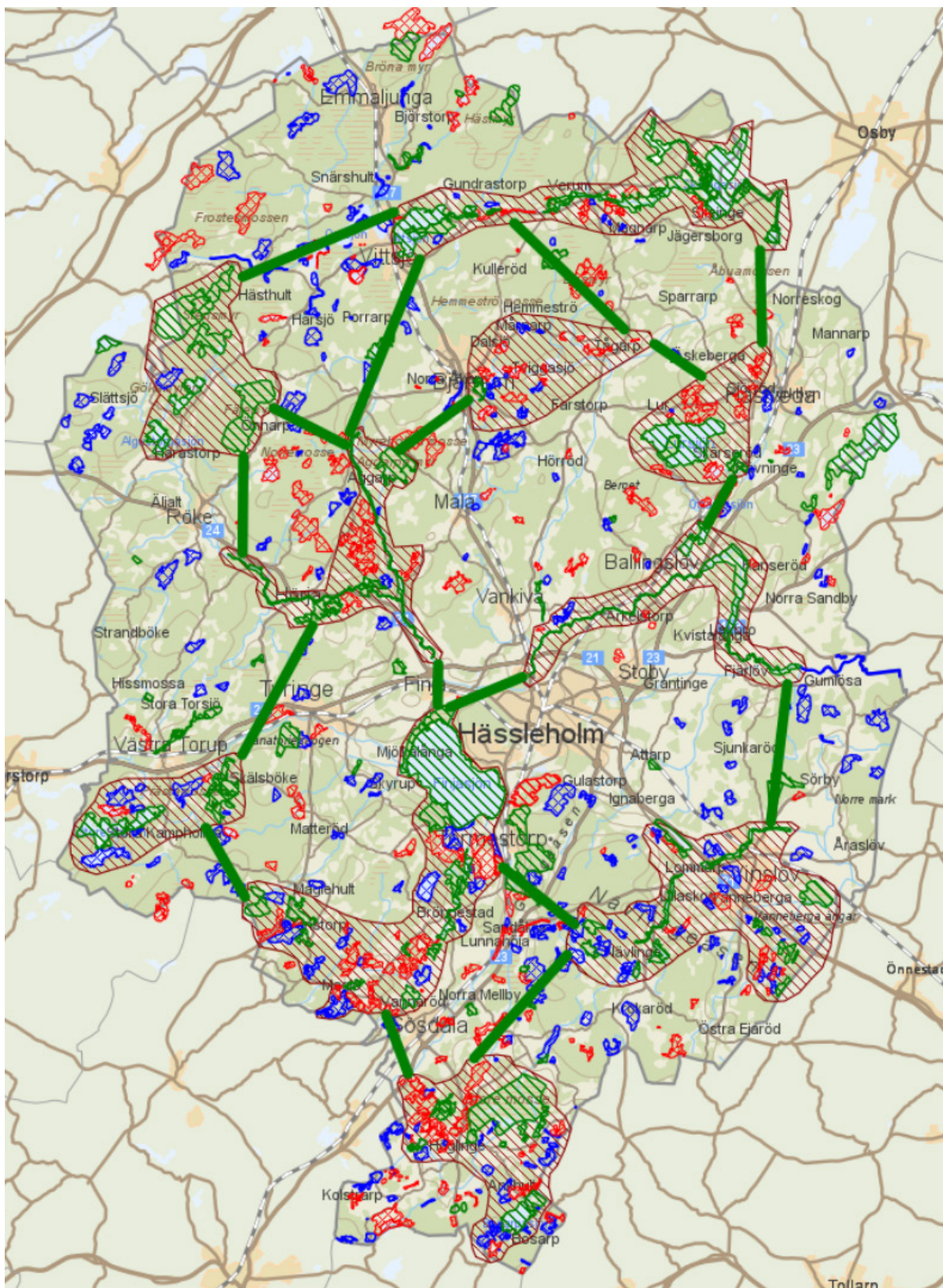
Bilaga 1. Klass 1 områden.

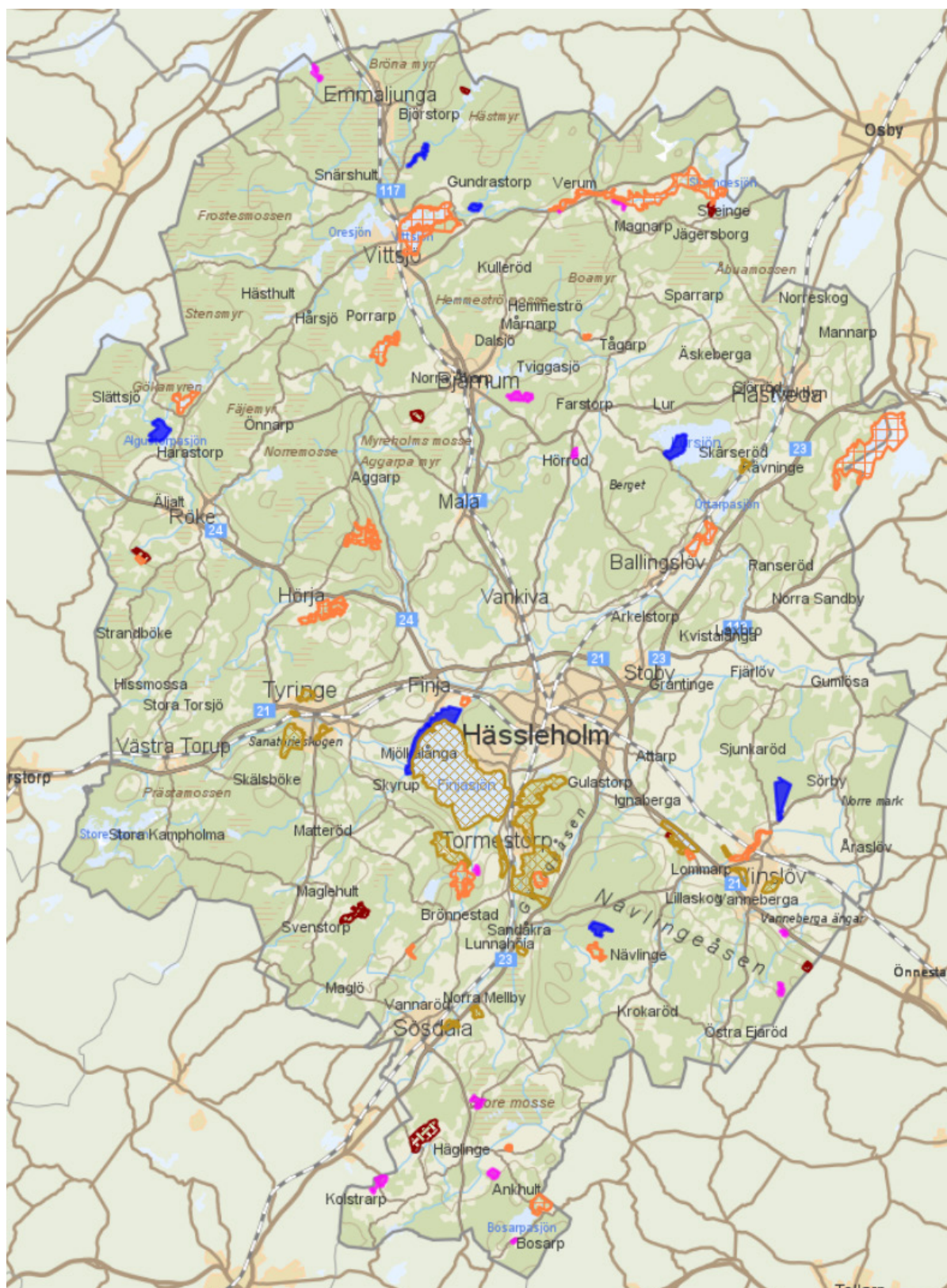
Bilaga 2. Klass 1-3 områden. Klass 1 (grönt), klass 2 (rött), klass 3 (blått).

Bilaga 3. Storområden (rödbrunrandiga) med spridningskorridorer (gröna).

Bilaga 4. Klass 1-3 + storområden med spridningskorridorer.

Bilaga 5. Förändringar sedan naturvårdsprogram 2005. Nya områden (gulbruna), borttagna områden (rödbruna), uppklassade områden (blåa), nedklassade områden (rosa), områden med större gränsförändring (orange).

Bilaga 6. Natura 2000 (ockra), naturreservat (rödbrun), biotopskyddsområden (mörkgrön), naturvårdsavtal (lila), växt- och djurskyddsområden (grå). Obs, vissa skydd överlappar.

Bilaga 7. Riksintresse naturvård.

Bilaga 8. Strandskydd.

Bilaga 9. Hotade/rödlistade/fridlysta/signal-/indikator-/Natura 2000-arter.

Beteckningarna förklaras i kapitlet Områdesbeskrivningar.

alfågel (NT)	bred paljettdykare (fridlyst, N2000)
almlav (VU)	bredbrämad/mindre bastardsvärmare (NT)
ask (EN)	bredkantad dykare (fridlyst, N2000)
axveronika (NT, i)	bronsjordloppa (NT)
backnejlika (i)	bronssopp (NT)
backruta (NT)	brun glada (N2000, EN)
backsippa (fridlyst, VU, i)	brun kärrhök (N2000)
backsvala (VU)	brunag (NT)
backtimjan (NT, i)	brunand (EN)
barbastell (fridlyst, N2000, NT)	brunlångöra (fridlyst, N2000, NT)
barklöst sträfs (NT)	brushane (N2000, VU)
barkticka (S)	buskskvätta (NT)
bergand (EN)	bågpraktmossa (S)
bivråk (N2000)	bäckbräsa (S)
björktrast (NT)	bäcknejonöga (N2000)
blanksvart trämyra (S)	<i>Cardiophorus asellus</i> (NT)
blek kraterlav (VU)	cinnoberspindling (NT)
blekgult lavfly (NT)	citronfläckad kärrtrollslända (fridlyst, N2000)
blodvaxskivling (S)	<i>Crossocerus exiguus</i> (NT)
blå kärrhök (N2000, NT)	daggkåpa (i)
blåhake (N2000)	daggkåpor (i)
blåmossa (N2000, S)	dammfladdermus (fridlyst, N2000, NT)
blåsfliksmossa (S)	darrgräs (i)
blåsippa (fridlyst, S)	desmeknopp (NT)
blåsuga (i)	djupsvart brunbagge (EN)
blåsvart brunbagge (EN)	<i>Dorcatoma lepadinum</i> (S)
bläcksopp (S)	drillsnäppa (NT)
bläsand (VU)	drågvitmossa (N2000)
bockrot (i)	dubbelbeckasin (N2000, NT)
bokfjädermossa (S)	dunmossa (S)
bokkantlav (NT)	duvhök (NT)
bokoxe (S)	dvärgbägarlav (NT)
bokspindling (NT)	dvärghäxört (S)
bokstumpbagge (NT)	dvärgmås (N2000)
bokvedblomfluga (NT)	dvärgpipistrell (fridlyst, N2000)
bokvårtlav (NT)	dystersopp (NT)
bolmört (NT)	ejder (EN)
borstskölding (S)	ekbrunbagge (NT)
borsttåg (NT, i)	ekspik (VU)
borsttåtelsskinnbagge (NT)	entita (NT)
brandticka (S)	<i>Erotides cosnardi</i> (VU)
bred groplöpare (NT)	finporing (VU)

fiskgjuse (N2000)
 fiskmås (NT)
 fisktärna (N2000)
 fjällsopp (S)
 fjällvråk (NT)
 flagellkvastmossa (S)
 flat dammussla (NT)
 flentimotej (NT)
 flikbålmossa (VU)
 flodkräfta (N2000, CR, 1999)
 flodpärlmussla (fridlyst, N2000, EN)
 flodsångare (NT)
 flugblomster (fridlyst, S)
 flytsäv (NT)
 flytvitmossa (N2000)
 fläckig glansspinnare (NT)
 fransfladdermus (fridlyst, N2000, NT)
 fransvitmossa (N2000)
 fällmossa (S)
 fältmalörtspetsvivel (NT)
 glansfläck (S)
 gles praktvitmossa (N2000)
 granspira (NT, i)
 granvitmossa (N2000)
 gravand (NT)
 grov fjädermossa (S)
 grynig filtlav (NT)
 grå klaffmätare (NT)
 grå renlav (N2000)
 grå skärelav (S)
 grådådra (NT)
 gråskimlig fladdermus (fridlyst, N2000)
 gråtrut (VU)
 gräsull (S)
 grön mosaikslända (fridlyst, N2000)
 grönbena (N2000)
 grönfink (EN)
 grönsångare (NT)
 grönt hedmarksfly (NT)
 grönvit nattviol (fridlyst, i)
 gul dropplav (NT)
 gul hågräsmossa (NT)

gul strandlöpare (NT)
 gul vaxskivling (S)
 guldlockmossa (S)
 guldsandbi (NT)
 gulfotshätta (S)
 gullklöver (NT)
 gullpudra (S)
 gullrisbock (VU)
 gullviva (fridlyst)
 gulnål (S)
 gulsippa (S)
 gulskölding (S)
 gulsparr (NT)
 gulvit renlav (N2000)
 hasselsopp (S)
 havstrut (VU)
 havstulpanlav (S)
 havsörn (N2000, NT)
 hedblomster (fridlyst, VU)
 hedblomsterstämval (EN)
 hedfrölöpare (NT)
 hedsidenbi (NT)
 hirsstarr (i)
 hjärtstilla (VU)
 hornuggla (NT)
 huggorm (fridlyst)
 humlekortvinge (NT)
 humlerotfjäril (NT)
 hussvala (VU)
 hylsnejlikesäckmal (VU)
Hypoxylon petriniae (NT)
 hålnunneört (NT)
 hårklomossa (fridlyst, N2000)
 hässleklocka (S)
 igelkotttröksvamp (S)
 iller (fridlyst, N2000)
 isländsk rödspov (EN)
 jordtistel (NT)
 jorduggla (N2000)
 jungfru Marie nycklar (fridlyst)
 jungfrulin (i)
 kalkkärrsgrynsnäcka (N2000, NT)

kambräken (S)	lindskål (S)
kandelabersvamp (NT)	liten lundlav (NT)
kantarellvaxskivling (S)	liten sönderfallslav (NT)
kantvitmossa (N2000)	liten ädellav (EN)
kastanjesopp (NT)	ljungpipare (N2000)
kattfot (i)	lopplummer (fridlyst, N2000)
kavelhirs (NT)	loppstarr (NT)
kentsk tärna (N2000, NT)	luktvädd (VU)
klasefibbla (NT)	lundarv (S)
klippfrullania (S)	lundbräsmå (S)
klockgentiana (fridlyst, EN)	lundelm (S)
klotgräs (VU)	lundvårlök (S)
klubbvitmossa (N2000)	lunglav (NT)
knippfryle (i)	långarmssäckbagge (NT)
knoppvitmossa (N2000)	läderskål (S)
knytlingsäckmal (VU)	lömsk fingersvamp (NT)
knägräs (i)	lönnlav (S)
kopparödlå (fridlyst)	majviva (NT, i)
koralltaggsvamp (NT)	mattlummer (fridlyst, N2000)
korallticka (NT)	<i>Meligethes gagathinus</i> (NT)
kornig nållav (S)	millimetermossa (EN)
kornknarr (N2000, NT)	mindre bastardsvärmare (NT)
kortfotkremlå (NT)	mindre blåvinge (NT)
kortskaftad parasitspik (VU)	mindre flugsnappare (N2000)
kransrams (S)	mindre hackspett (NT)
kricka (VU)	mindre sångsvan (N2000)
krusfrö (NT)	missne (S)
kruskantarell (S)	mjukdån (NT)
kråka (NT)	mjölfly (EN)
kungsfiskare (N2000, VU)	mjöl原因 lundlav (VU)
kungsörn (N2000, NT)	murgröna (S)
kustlabb (NT)	mustasch-/tajgafladdermus (fridlyst, N2000)
kvadratmott (NT)	myrspov (N2000, VU)
käringtand (i)	myskbock (S)
kärrfibbla (S)	myskmadra (S)
kärrkammosa (S)	månskärerotvecklare (NT)
kärrknipprot (fridlyst)	månviol (NT)
kärrsålting (i)	mörk bäcklöpare (NT)
kärrvåttespindel (NT)	mörk dunört (NT)
lake (VU)	mörk solvända (VU)
lappsparr (VU)	mörkgökbi (VU)
ligusterfly (NT)	nattskärå (N2000)

nejliksäckmal (EN)	rödstrupig piplärka (VU)
nordfladdermus (fridlyst, N2000, NT)	rödvingetrast (NT)
noshornsoxe (S)	rördrom (N2000, NT)
<i>Nysson interruptus</i> (EN)	rörsångare (NT)
nålbjörnbär (NT)	safsa (S)
orangepudrad klotterlav (NT)	salskrake (N2000)
ormbär (S)	sandnejlika (fridlyst, N2000, VU)
orre (N2000)	sandödla (fridlyst, N2000, VU)
oxtungsvamp (NT)	sankt Pers nycklar (fridlyst)
parasitporing (VU)	savlundlav (EN)
parknål (NT)	scharlakansskål (S)
<i>Philonthus lepidus</i> (NT)	<i>Scytinium lichenoides</i> (S)
pilgrimsfalk (N2000, NT)	sexfläckig bastardsvärmare (NT)
piskbaronmossa (S)	sexfläckig blombock (NT)
platt fjädermossa (S)	silversmygare (N2000, NT)
<i>Plectrophloeus nubigena</i> (NT)	silvertärna (N2000)
prakttagging (EN)	sjötåtel (VU)
praktvitmossa (N2000)	skedand (NT)
prästkraze (i)	skogsalm (CR)
pudrad kärrtrolslända (fridlyst, N2000)	skogsbrämsa (S)
pungmes (CR)	skogsknipprot (fridlyst, S)
pärluggla (N2000)	skogskovall (i)
rakhorndyvel (NT)	skogslind (S)
rankstarr (S)	skogslysing (NT)
rapphöna (NT)	skogsnattviol (fridlyst)
revlumner (fridlyst, N2000)	skogsveronika (NT)
rikfruktig blemlav (S)	skogsödla (fridlyst)
robust tickgnagare (S)	skrattmås (NT)
rosa lundlav (VU)	skräntärna (N2000, NT)
rosenfink (NT)	skuggmossa (S)
roskarl (EN)	skuggsprötmossa (S)
rostfläck (S)	skärfläcka (N2000)
rostvitmossa (N2000)	skärmstarr (S)
rotfingersvamp (VU)	slättergubbe (N2000, VU, i)
rubinvitmossa (N2000)	slättersandbi (VU)
röd gaffelmossa (EN)	smal frölöpare (NT)
röd glada (N2000)	smal toffelmossa (VU)
röd glansvitmossa (N2000)	smalnäbbad simsnäppa (N2000)
röd pysslinglav (VU)	smaragdfallbagge (NT)
rödgul trumpetsvamp (S)	smådopping (NT)
rödlänke (NT)	småfläckig sumphöna (N2000, VU)
rödspov (EN)	smålom (N2000, NT)

småtärna (N2000, NT)	större brunfladdermus (fridlyst, N2000)
småvänderot (VU, S)	större musöra (fridlyst, N2000, EN)
smörboll (i)	större träfjäril (S)
snok (fridlyst)	större vattensalamander (fridlyst, N2000)
snärjvitmossa (N2000)	större vitblärefly (NT)
sommarfibbla (NT)	sumpvitmossa (N2000)
sommargylling (EN)	svart rödstjärt (NT)
sotnätfjäril (NT)	svart taggsvamp (NT)
sotvitmossa (N2000)	svartfläckad rödrock (NT)
sparvuggla (N2000)	svarthakad buskskvätta (VU)
spillkråka (N2000, NT)	svarthakedopping (N2000)
springkorn (S)	svarthalsad dopping (EN)
sprängnästing (VU)	svartkråka (NT)
spröd vaxskivling (S)	svartsnäppa (NT)
spärrvitmossa (N2000)	svarttärna (N2000, VU)
spärrvitmossa (N2000)	svartvit flugsnappare (NT)
spöklöpare (VU)	svinrot (NT, i)
stagg (i)	svärta (VU)
stare (VU)	sydfladdermus (fridlyst, N2000, NT)
stenfalk (N2000, NT)	sydlig sotticka (NT)
stenporella (S)	sydpipistrell (fridlyst, N2000, VU)
stiftklotterlav (NT)	sångsvan (N2000)
stjälkröksvamp (NT)	sävsparv (NT)
stjärtand (VU)	tajgasädgås (VU)
stor bandmossa (NT)	tallbit (VU)
stor häxört (S)	talltita (NT)
stor knopplav (S)	tallvitmossa (N2000)
stor revmossa (S)	tandrot (S)
stor sotdyna (NT)	tandsnäcka (NT)
storlom (N2000)	tibast (S)
storrams (S)	timmerskapania (EN)
storspov (EN)	tjockskalig målarmussla (fridlyst, N2000, EN)
stortapetserarbi (NT)	tjäder (N2000)
strandlummer (fridlyst, N2000, NT)	tofsvipa (VU)
strandskata (NT)	toppvaxskivling (S)
strandskinnarbagge (NT)	tornseglare (EN)
strimvassfly (NT)	trana (N2000)
strutbräken (S)	trastsångare (NT)
stubbhårsskuldrad	tretåig mås (EN)
rovfluga (VU)	trolldruva (S)
stubbspretmossa (S)	trollpipistrell (fridlyst, N2000)
stäppsandbi (CR)	trubbfjädermossa (S)

trädvärka (N2000)
trädporella (S)
tucklotspindel (NT)
tvåblad (fridlyst, S)
tät praktvitmossa (N2000)
törnskata (N2000)
uddvitmossa (N2000)
ullvitmossa (N2000)
utter (N2000, fridlyst, NT)
vassångare (VU)
vattenfladdermus (fridlyst, N2000)
vattenfräne (NT)
vaxnycklar (fridlyst)
vickerglasvinge (NT)
vildlin (i)
vinbergssnäcka (N2000)
vinterhämling (VU)
violettekantad guldvinge (NT)
vippärt (S)
vit stork (N2000, EN)
vit vaxskivling (S)
vitkindad gås (N2000)
vitskivlav (S)
vittåtel (NT)
vårstarr (NT)
vägtornsmätare (NT)
väpplingblåvinge (NT)
västlig hakmossa (S)
västlig husmossa (S)
vätteros (S)
åkerkål (NT)
åkerväddsantennmal (NT)
ål (CR)
årta (EN)
ädelkronlav (VU)
äkta målarmussla (NT)
ängsfryle (i)
ängshavre (i)
ängshök (N2000, EN)
ängskovall (i)
ängsmetallvinge (NT)
ängsnattviol (fridlyst, NT)

ängsnycklar (fridlyst)
ängsskallra (i)
ängsstarr (NT)
ängsvaxskivling (S)
ängsvädd (i)
ärtsångare (NT)
ögontröstar (i)
östersjötrut (VU)

Bilaga 10. Förteckning över alla klass 1-områden.

Områden som står tillsammans har en gemensam områdesbeskrivning.

1020, 1021, 1022 Vedema	3037 Tydingen
1024 Svärtingstorp	3041, 3228 Lursjön, Lursjönäs
1026 Aggarpa myr	3042 Nedre Bjärlångens strand
1029, 1034, 1038, 1039, 1040 Hörlingeån	3063 Bökhults myr
1031 Hörja, ekskog	3070 Malseröd
1041, 1042, 1043 Röke å	3077 Vieån, Verum - Gubbarp
1044 Angsholmasjön	3081 Mölleröd
1102 Matteröds-Svenstorp	3083 Vieån, Mölleröd - Verum
1107 Myrarp	3086, 3087 Vieån, Gundrastorp - Malmsjön
1115 Vannaröd	3088 Malmsjöns strand
1118, 1119, 4467 Lönnebjär	3102, 3124 Södre utmark, Smedeboda
1121 Brönnestad, betesmark i söder	3110 Västra Torup
1124, 1126 Björkeberga, ekskog/hagmarksskog	3111 Hissmossa
1127 Horröd	3118, 3125 Fåglasjö + Store damm
1143 Myrarp, högmosse	3127 Hallen
1155 Maglö ekar	3215, 3216 Farstorpsån
2012, 2026, 2027 Havraljungaån	3222 Ballingslöv, gård vid sockengränserna
203602 Bröna myr	3227 Ballingslövssjön
2037 Ubbalt	3301, 3302 Hörlinge/Hovgården, gräsmarker längs Helgeå
2043 Vittsjön	3303, 3319, 4505 Helge å
2053 Vegesjö	3310 Hästmyr mosse
2117 Fäjemyr	3311 Ekeröd, betesmark
220402, 220403 Tollaskogen	3312 Ekeröd, bokskog
220601-220605 Vinneå	3314 Hörlinge, ekskog
222001, 222002, 3018, 3217 Almaån	3316 Skeingeborg
2221 Lommarpshäget	3317 Hörlinge ängarW
2301, 2405 Rammsjön, Algustorpasjön	4009 Adseke
2302, 2304 Möllesjön, Hornsjön, Gårdsjön	4011 Ljungarum, grustag
2307 Värsjön	4028 Store mosse
2311 Vejshulta myr	4034, 4402, 4403 Ljunga, betesmark
2312 Stensmyr	4040 Nävlinge, betesmark
2409 Hulshult	4044, 4046 Vinneå
250401, 250402 Finjasjön NV, strandskog och strandbete	4047 Blåsippeskogen i Lommarp
250502 Hogabäcken	4050 Nävlinge kyrkoskog
251101 Myrarp, norr	4053 Rammen, Nävlinge
2605 Attarp	405402 Nävlinge bokskog
3009 Kallsjön NV	4058 Näs
3012 Rävninge	4104 Vanneberga, ädellöv i SO
3013, 5010 Ottaripa bjär	4109 Järseke, sydost om Vanneberga
3019 Ottarp/Skärseröd, betesmark	4115 Rosenlund
3034 Långaröd	4120 Rövarekulan, Öllstorp

4122 Järseke lövsumpskog
4123 Åraslövs mosse
4201, 4202, 4203 Brönnestadsån/Hovdalaån med
 omgivning
4209 Dalleröd
4400 Ballran
4405 Sjöviken vid Bosarpasjön
4408 Bosarpasjön
445205 Ebbarp
4455 Ynglingarum
4461, 4462 Göingeholm
4468 Lunden
4502 Skeinge säteri
4503 Skeingesjön
4506, 4507 Malsjön med mader
5001 Ignaberga kalkbrott
5002 Norra Mellby naturreservat
5004 Göingeåsen, Hallarna - Tormestorp
5005 Göingeåsen, naturreservat
5009 Finjasjön
5010 Ottarpa bjär
5014 Sanatorieskogen, Tyringe

